

Alþingi,
Atvinnuveganefnd
sent rafrænt á nefndasvid@althingi.is

Ísafirði 17. maí 2022.

Umsögn um frumvarp til laga um niðurgreiðslu húshitunarkostnaðar (umhverfivæn orkuöflun), 582. mál.

Fjórðungssamband Vestfirðinga sendi umsögn um efni frumvarpsins í samráðsgátt mál 21/2022 í janúar 2022 (sjá viðauka). Því miður yfirsást að tillaga um frumvarp um málið kom að nýju í Samráðsgátt um mánaðarmót febrúar og mars s.l. og því gafst ekki tækifæri að ítreka sjónarmið sambandsins.

Fjórðungssamband styður markmið um að leita leiða að einfalda stjórnýslu og bæta leiðir að öflun umhverfisvænnar orku samhliða því að jafna húshitunarkostnað í landinu.

Fjórðungssamband vill með þessari umsögn að beina því til atvinnuveganefndar, að ræða til fulls hvort þær breytingar á lögum sem frumvarpið leiðir af sér, að varmadælur við hverja íbúð/fasteign verði meginuppspretta á orku til húshitunar þar sem jarðvarmaveitur eru ekki til staðar í dag.

Á Vestfjörðum hafa rannsóknir sýnt að víða er að finna jarðvarma. Jarðvarmi er nýttur í dag til húshitunar á Drangnesi, Reykhólum, Krossholti á Barðaströnd og á Suðureyri. Jarðvarmi er einnig notaður til atvinnustarfsemi s.s. til þurrkunar á þangi, þara, fiskhausum og beinum, saltframleiðslu, grænmetisrækt og nú síðast er það mjög vaxandi seiðaeldi á laxfiskum s.s. í Tálknafirði og á Nauteyri við Ísafjarðardjúp. Möguleikar eru á hitaveitu á Hólmavík og Norðurfirði en skoða þarf hagkvæmni þeirra veitna betur, eins eru ítarlegar rannsóknir fyrirhugaðar varðandi áhugaverð jarðvarmasvæði í Steingrímsfirði.

Í kafla 5.3 *Rafkyntar veitur – aukin nýting jarðvarma og betri orkunýting* í skýrslu starfshóps¹ umhverfis, orku og loftlagsráðherra (apríl 2022) eru tilgreind verkefni varðandi leit að jarðvarma þ.e. í Skutulsfirði, Patreksfirði og Súgandafirði. Kostur við hina tvo fyrrnefndu staði, er að þar er þéttbýli sem hitað er með rafkyntri fjarvarmaveitu (olíu sem varaafli) og finnist nýtanlegur jarðvarmi þá liggur beinast við að tengja hann við núverandi veitukerfi. Í skýrslu starfshóps um framtíð kyntra hitaveitna frá 2016² er orkuframleiðsla fjarvarmaveitna á Patreksfirði og byggðina í Skutulsfirði áætlaður um 63 Gwh á ári og í skýrslu starfshóps um orkumál á Vestfjörðum er áætlað aflþörf þessara fjarvarmaveitna nemi um 12 MW. Sett í samhengi þá eru þá eru um 320 Gwh tengd niðurgreiddri rafhitun (sjá greinargerð frumvarps).

¹ https://www.stjornarradid.is/library/02-Rit--skyrslur-og-skrar/Raforkumal_Vestfjarda_skyrsla_2022.pdf

² [160316-Framtid-kyntra-veitna.pdf \(stjornarradid.is\)](https://www.stjornarradid.is/library/160316-Framtid-kyntra-veitna.pdf)

Leit að jarðvarma við framangreinda staði hefur verið með hléum við á undanföllum áratugum. Jarðvarmi hefur verið staðfestur en fram til þessa hafa tilraunboranir ekki skilað þeim árangri að byggja megi upp hefðbundna hitaveitur.

Starfshópur ráðherra um orkumál á Vestfjörðum, vísar til að ný rýni Orkubús Vestfjarða á fyrri rannsóknarniðurstöðum gefi til kynna að til staðar sé lágvarmi á Patreksfirði og í Skutulsfirði sem nýta má til húshitnar með aðstoð miðlægra varmadælna. Í Skutulsfirði gætu nýjar rannsóknarboranir einnig mögulega leitt í ljós aðgang að heitari vatni en það sem vitað er um í dag. Í Súgandafirði er áætlað auk megi afköst hitaveitunnar og gera hana sjálfbæra, en þar hefur þurft að skerpa á hita vatnsins með raforku þar sem afköst núverandi borholna hafa ekki verið nægjanleg. Tillaga starfshóps ráðherra er að stjórnvöld styðji við tilraunaboranir til að sannreyna rýni á rannsóknargögnum. Verkefninu verði hrundið í framkvæmd nú á þessu ári og áætlaður kostnaður er um 100 mkr, því er hér með beint til atvinnuveganefndar að styðja það mál við umfjöllun nefndarinnar um fjárlög og fjármálaáætlun.

Framangreint mál er dæmi um verkefni sem Fjórðungssambandið telur að við umfjöllun um frumvarpið verði að leggja mat á líklegum áhrifum sem og önnur áhugaverð framtíðarverkefni um nýtingu jarðhita. Að mati Fjórðungssambands beri fremur að líta á varmadælur sem lausn, þegar allar aðrar lausnir hafa verið fullkannaðar, sérstaklega verði horft til þessa atriðis þegar leitað er lausna fyrir byggðakjarna eða íbúðahverfi.

Hér skulu nefnd tvö atriði;

- Nú þegar hefur uppsetning varmadælna við atvinnuhúsnæði og stofnanir haft áhrif rekstur fjarvarmaveitna á Vestfjörðum. Er líklegt að með stuðningi við varmadælur við hverja íbúð / fasteign í þessum byggðakjörnum muni rekstur fjarvarmaveitna leggist af og frekari jarðhitaleit verði hætt.
- Verður ekki að meta endanlegan fjárhagslegan ávinning af verkefninu ef leggja verður af milljarða fjárfestingu í veitukerfum.

Fleiri atriði má tiltaka sem Fjórðungssamband Vestfirðinga hefur talið að þarfnist nánari skoðunar t.d. að lagt er til í frumvarpinu að nýting sólarorku verði einnig valkostur. Að öðru leyti vísast hér til umsagnar Fjórðungssambands í Samráðsgátt um efni frumvarpsins og fylgir hér í viðauka.

f.h. Fjórðungssambands Vestfirðinga

Aðalsteinn Óskarsson, sviðsstjóri

Viðauki. Umsögn um mál 21/2022 í Samráðsgátt

Umhverfis-, orku og loftlagsráðuneyti

Ísafirði 11. febrúar 2022

Efni; umsögn um mál 21/2022 í Samráðsgátt. Frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 78/2002 um niðurgreiðslu húshitunarkostnaðar (niðurgreiðsla)

Í kynningu málsins er lýst áformum um breytingu á lögum nr 78/2002 um niðurgreiðslu húshitunarkostnaðar með að markmiði að koma á einföldun regluverks um stuðning til kaupa á varmadælum og auka skilvirkni með framkvæmd fyrir stjórnvöld og umsækjendur. Fram kemur að góð reynsla sé af slíku verkefni og tilefni sé til að efla það með þessum hætti.

Fjórðungssamband Vestfirðinga telur að varmadælur hafa nýst vel í dreifbyli þar sem eingöngu er möguleiki á rafhitun að ræða. Eins til hitunar atvinnuhúsnaðis og þjónustustofnana sveitarfélaga. Fjórðungssambandið telur því að niðurgreiðslur á varmadælum hafi á undanförunum árum verið þáttur í að jafna orkukostnað við húshitun íbúða, húsnaði til íþróttar og félagastarfs auk stofnana sveitarfélaga.

Fjórðungssamband Vestfirðinga tekur undir þau markmið um tillögu að frumvarpinu um að einfalda og auka skilvirkni umsókna til kaupa á varmadælum. Fjórðungssamband Vestfirðinga vill hinsvegar fyrst og fremst með þessari umsögn, leggja áherslu á nauðsyn þess, að áður en frumvarp kemur fram, að farið verði yfir samspil þessa þáttar, niðurgreiðslur á varmadælum, við önnur verkefni sem ætlað er að ná fram markmiðum laga 78/2002.

Í kynningu málsins kemur fram að varmadælur séu hentugar þar sem „ódyr hitaveita“ sé ekki til staðar og eins kemur fram það mat að spara megi allt að 110 Gwh í orkunotkun. Að mati Fjórðungssambandsins þarf að skýra nánar við undirbúning frumvarpsins.

- hvaða forsendur eru settar við skilgreiningu á aðgengi að „ódyrum hitaveitum“.
- hvaða landsvæði og byggðarlög falla undir ódyrar hitaveitur og hver ekki

Þar sem þessar upplýsingar koma ekki fram í gögnum málsins og eins hvernig á að nýta þær, kalli á umræðu, hvort er hér sé verið að breyta stefnu um hvernig ná eigi markmiðum laga 78/2002. Nánar tiltekið, eru niðurgreiðslur á varmadælum sem hluti af því að ná þessu markmiði sem telja má markmiðið í dag eða er ætlunin að niðurgreiðslur á varmadælum verði meginþáttur til að ná fram markmiði laganna. Eða er hér eingöngu verið að auka skilvirkni við framkvæmd þessa verkefnis til að ná betri framkvæmd á markmiðum laganna.

Fjórðungssamband Vestfirðinga telur að hér sé einnig tilefni til að skoða samspil þessarar tillögu að breytingu á lögum 78/2002 við önnur lög eða áætlanir sem tengjast heildarmarkmiðum stjórnvalda um jöfnun húshitunarkostnaðar til lengri eða skemmri tíma lítið. Í þessu samhengi má t.d. nefna markmið Orkustefnu og markmið og verkefni í Byggðaáætlun (verkefni A14 og verkefni C5).

Fleiri atriði koma upp við slíkt almennt mat og velta má upp til umhugsunar.

- Hvaða áhrif yrðu á stuðning til jarðhitaleitar við þéttbýli s.s. á Vestfjörðum?
Samkvæmt upplýsingum Orkubús Vestfjarða þá skortir verulega á að fá þar niðurstöðu en Orkusjóður hefur ekki stutt slík verkefni á síðustu árum.
- Hver er rekstraleg staða og framtíð rafkyntra fjarvarmaveitna komi til aukinnar varmadælunotkunar?
- Hver áætlaður afskriftar og endingartími varmadælna m.t.t. að um einskíptis aðgerð er að ræða?
- Eiga framtíðareigendur húsnaðis ekki rétt á stuðningi við endurnýjun varmadæla en ef svo er, hver er þá framtíðarskuldbinding stjórnvalda til að koma á móts við þessa notendur?
- Hefur verið lagt mat á hvort tekin sé þjóðhagsleg áhætta með því að binda húshitun við sértæka tækni er byggir að meginhluta á innfluttum búnaði?

- Hvaða áhrif hefur víðtæk varmadæluotkun á hljóðvist í þéttbýli og skipulagsáætlanir sveitarfélaga?
- Hvaða áhrif hefur víðtæk varmadæluotkun heildarsýn þéttbýlis og skipulagsáætlanir sveitarfélaga?
- Er mögulegt að ná fram sambærilegum ávinningi með stuðningi með öðrum aðgerðum s.s. bættu einangrun húsnæðis, nýtingu sólarorku o.fl.?

Síðan má taka undir ábendingar sem komin er fram í umsögnum um málið til dagsins í dag. Bent er á að uppsetning og viðhald varmadæla er sérhæfð vinna og aðgengi að þjónustu er mjög misjöfn á milli landshluta. Þannig að til lengri tíma sé sú áhætta tekin að sparnaður við not á varmadælum fari í viðhald og ferðakostnað í stað þess að jafna kostnað við húshitun. Gefa yrði því svigrúm til að sækja um stuðning við þessa þætti með þá auknum framlögum. Eins hefur verið bent á að setja verði gæðakröfur á þær varmadælur sem niðurgreiðslur ná til.

Að lokum að þessu máli tengt, að taka þarf til skoðunar jöfnunaraðgerðir að hálfu stjórnvalda varðandi hitun atvinnuhúsnæðis en núverandi staða skerðir samkeppnisstöðu fyrirtækja víða um land við fyrirtæki sem eiga aðgengi að ódýrari orku.

Fjórðungssamband Vestfirðinga áskilur sér svo rétt til að taka afstöðu og veita umsögn um málið á síðari stigum.

F.h. Fjórðungssambands Vestfirðinga
Aðalsteinn Óskarsson, sviðsstjóri, Vestfjarðastofu